

ВАЖЛИВІ АСПЕКТИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПОЛІТИКИ У СФЕРІ ІННОВАЦІЙНОГО ПІДПРИЄМНИЦТВА В КОНТЕКСТІ СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ РЕГІОНІВ УКРАЇНИ

©2021 ОЛЬШАНСЬКИЙ О. В., КРАМЧАНІНОВА М. Д., КАСАТКІНА М. В.

УДК 338.242.4
JEL: L26; O33; R11; R13

Ольшанський О. В., Крамчанінова М. Д., Касаткіна М. В. Важливі аспекти забезпечення політики у сфері інноваційного підприємництва в контексті соціально-економічного розвитку регіонів України

Матеріал статті актуалізує низку важливих питань із забезпечення політики у сфері підтримки інноваційного підприємництва. У процесі дослідження автори відзначають, що на соціально-економічний розвиток країн впливає ступінь інноваційності економіки. Це спонукає розглянути інноваційне підприємництво як важливий ресурс з розбудови інноваційних процесів у країні, а підтримку інноваційного підприємництва вважати ключовим фактором вирішення головних завдань зі сталого соціально-економічного розвитку регіонів України. Країна має досить міцну базу для науково-технічних розробок і потужний інноваційний потенціал, але є проблеми з його реалізацією через недостатню зосередженість на формуванні ефективної інноваційної політики та політики розвитку малих і середніх підприємств (МСП), які є головними постачальниками інновацій у національній інноваційній системі. Результати дослідження звертають увагу на доцільність інтеграції інноваційної політики з політикою розвитку корпоративної соціальної відповідальності та політикою розвитку МСП. Інтеграція дозволить досягти більшої економічної віддачі та соціальної вигоди через здійснення більш ефективного взаємозв'язку між провайдерами соціально-економічного розвитку регіону з питань організації та забезпечення можливостей розвитку складних регіональних, міжрегіональних і глобальних мереж створення вартості. Такий підхід також передбачає урахування факторів, що впливають на інноваційну динаміку з постійним удосконаленням системи формування та реалізації державних і регіональних пріоритетів у сфері регулювання науки, інвестиційної, інноваційної, підприємницької та соціально відповідальної діяльності, відповідно до реалізації принципів сталого розвитку.

Ключові слова: інновації, інноваційне підприємництво, соціально-економічний розвиток регіону, інноваційна політика, корпоративна соціальна відповідальність.

Рис.: 2. Табл.: 1. Бібл.: 16.

Ольшанський Олександр Вікторович – доктор економічних наук, доцент, професор кафедри економіки і підприємництва, Східноукраїнський національний університет ім. В. Даля (просп. Центральний, 59а, Сєвєродонецьк, 93400, Україна)

E-mail: olshanskij@snu.edu.ua

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-1888-7653>

Крамчанінова Майя Джемалівна – кандидат економічних наук, доцент, доцент кафедри економіки і підприємництва, Східноукраїнський національний університет ім. В. Даля (просп. Центральний, 59а, Сєвєродонецьк, 93400, Україна)

E-mail: mdnarmania@gmail.com

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-0129-8166>

Researcher ID: <https://publons.com/researcher/1829334/maiia-kramchaninova/>

Scopus Author ID: <https://www.scopus.com/authid/detail.uri?authorId=57208303906>

Касаткіна Марина Володимирівна – старший викладач кафедри економіки і підприємництва, Східноукраїнський національний університет ім. В. Даля (просп. Центральний, 59а, Сєвєродонецьк, 93400, Україна)

E-mail: the.markas80@gmail.com

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-7053-1232>

Scopus Author ID: <https://www.scopus.com/authid/detail.uri?authorId=57209238802>

UDC 338.242.4
JEL: L26; O33; R11; R13

Olshanskiy O. V., Kramchaninova M. D., Kasatkina M. V. Significant Aspects of Establishing Policy in the Field of Innovative Entrepreneurship in the Context of the Socio-Economic Development of Ukraine's Regions

The content of the article actualizes a number of important issues as to provision of policy in the sphere of supporting innovative entrepreneurship. In the course of their study, the authors note that the socio-economic development of countries is influenced by the degree of innovativeness of the economy. This encourages to consider innovative entrepreneurship as an important resource for the development of innovative processes in the country, and the support of innovative entrepreneurship is considered a key factor in solving the main problems of sustainable socio-economic development of the regions of Ukraine. The country has a fairly strong base for scientific and technical developments, a powerful innovation potential, but there are problems with implementation of the latter due to insufficient focus on the formation of an effective innovative policy and the policy of development of small and medium-sized enterprises (SMEs), which are the main suppliers of innovations in the national innovation system. The results of the study draw attention to the feasibility of integrating innovative policies with the corporate social responsibility development policies and the SME development policies. An integration will allow achieving greater economic return and social benefits through the implementation of a more efficient relationship between the providers of socio-economic development of region on the organization and provision of opportunities for the development of complex regional, interregional and global value-creating networks. This approach also involves taking into account the factors influencing the innovation dynamics with the constant improvement of the system of formation and implementation of the State and regional priorities in the field of regulation of science, investment, innovation, entrepreneurial and socially responsible activities, in accordance with the implementation of the principles of sustainable development.

Keywords: innovations, innovative entrepreneurship, socio-economic development of region, innovation policy, corporate social responsibility.

Fig.: 2. Tabl.: 1. Bibl.: 16.

Olshanskyi Oleksandr V. – D. Sc. (Economics), Associate Professor, Professor, Department of Economics and Entrepreneurship, Volodymyr Dahl East Ukrainian National University (59a Tsentralnyi Ave., Syevyerodonetsk, 93400, Ukraine)

E-mail: olshanskij@snu.edu.ua

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-1888-7653>

Kramchaninova Maïia D. – PhD (Economics), Associate Professor, Associate Professor, Department of Economics and Entrepreneurship, Volodymyr Dahl East Ukrainian National University (59a Tsentralnyi Ave., Syevyerodonetsk, 93400, Ukraine)

E-mail: mdnarmania@gmail.com

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-0129-8166>

Researcher ID: <https://publons.com/researcher/1829334/maïia-kramchaninova/>

Scopus Author ID: <https://www.scopus.com/authid/detail.uri?authorId=57208303906>

Kasatkina Maryna V. – Senior Lecturer, Department of Economics and Entrepreneurship, Volodymyr Dahl East Ukrainian National University (59a Tsentralnyi Ave., Syevyerodonetsk, 93400, Ukraine)

E-mail: the.markas80@gmail.com

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-7053-1232>

Scopus Author ID: <https://www.scopus.com/authid/detail.uri?authorId=57209238802>

В умовах невизначеності та турбулентності глобалізаційних процесів економіка України стикається з деякою кількістю критичних виборів, які визначатимуть довгострокові стратегії розвитку нашої країни. У той час як політики об'єднують зусилля для відновлення зростання та подолання глобальної економічної й фінансової кризи та досягнення цілей розвитку, особлива увага приділяється інноваційному підприємництву, оскільки саме воно може зіграти важливу роль у сприянні економічному зростанню, створенню робочих місць, скороченню бідності та вирішенню ключових соціальних проблем.

Як відомо, на сьогодні інновації є драйвером зростання та важливим елементом досягнень у сфері розвитку [1–3], що робить забезпечення ефективної політики в галузі інновацій невід'ємною складовою зусиль людини зі сприяння переходу до кращого, більш справедливого та сталого майбутнього. Отже, підприємництво й інновації повинні стати одними із основних концепцій у сфері бізнесу та політики державного розвитку.

Метою статті є дослідження ролі інноваційного підприємництва в соціально-економічному розвитку регіонів України.

У рамках зазначеної мети у статті обговорюється, як ключові аспекти політики в галузі інноваційного підприємництва можуть найкращим чином сприяти переходу до сталого соціально-економічного розвитку регіонів і країни в цілому; цінність, яку українське суспільство надає будівництву сталого майбутнього, а також тієї ролі, яку уряд, бізнес та інші провайдери соціально-економічного розвитку регіону повинні грати в досягненні цього майбутнього.

Огляд наукової літератури виявив чималий інтерес до різних аспектів означених питань у роботах багатьох зарубіжних і вітчизняних учених, серед яких: Й. Шумпетер, І. Ансоф, Я. Фагерберг, О. Амоша, Р. Круду, Е. Герман, С. Смерічевський, К. Січкаренко, О. Андреева, Р. Мацьків, В. Зянько, С. Сабо, В. Рач, С. Біла, О. Шевченко та ін. Стосовно українських реалій, урахувавши відносно нетривалий період інтегра-

ції економіки України у світові інноваційні процеси, у науковій літературі відчувається певний дефіцит сучасних теоретичних розробок і рекомендацій з питань наукового осмислення виликів, можливостей і критичних виборів, з якими стикається Україна на шляху становлення та формування стратегії інноваційного розвитку регіонів і країни в цілому.

В умовах глобалізації економічне зростання переважно забезпечується успішністю переходу від ресурсної моделі розвитку до інноваційної. Наукоємні інновації та передові інформаційні технології стають невід'ємною складовою посилення глобалізаційно-інтеграційних процесів. Під їх невинним впливом поступово відбувається зміна технологічного укладу [4].

Результати дослідження [5] на прикладі європейських країн демонструють прямий зв'язок між показником ВВП на душу населення та ступенем інноваційності економіки. Це робить підтримку інноваційного підприємництва ключовим фактором розвитку економіки будь-якої країни.

У науковому дискурсі існують різні погляди на взаємозв'язок між економічним розвитком і підприємництвом. З кожним роком актуальність підприємництва невпинно зростає, оскільки все частіше асоціюється зі здатністю створювати нові технологічні прориви, продукти чи послуги та інші нововведення. Підприємництво, крім забезпечення робочих місць, відіграє також важливу роль у створенні інновацій, стимулюванні соціально-економічного зростання та добробуту.

Вже протягом деякого часу, особливо після глобальної кризи 2008 р., інноваційне підприємництво стало розглядатися як ключовий фактор сучасного економічного розвитку [6]. Саме підприємству та інноваціям відводиться важлива роль у стратегії розвитку Європейського Союзу «Європа 2020» [7].

Багато досліджень акцентують увагу на тому, що наявність відповідної науково-дослідної бази та зростання кількості наукової робочої сили й ефективності системи навчання є основою для створення

та розвитку високотехнологічного суспільства з поступовим зміщенням фокусу наукової діяльності в більш соціально значущі області, які визначені ООН у 17 глобальних цілях сталого розвитку (ЦСР) [8].

Досягнення країною ЦСР передбачає активну співпрацю та партнерство з державними, обласними та місцевими органами влади, громадянським суспільством і приватним сектором. І саме новачі та інноваційні процеси роблять значний внесок у забезпечення мети сталого розвитку, що підтверджується наявністю міцного, послідовного зв'язку між технологічними проривами, подальшими інноваціями та соціальними змінами [4; 9].

Отже, фактори, що сприяють розвитку високотехнологічного сектора промисловості, прямо або через позитивні зовнішні ефекти також сприяють вирішенню завдань з досягнення сталого соціально-економічного розвитку суспільства.

Збалансований інноваційний регіональний розвиток відбувається переважно за рахунок взаємодії організацій сфери освіти, досліджень і розробок, а також підприємницького сектора економіки, виконавчих органів державної влади. Потенціал і зацікавленість у співпраці відповідних груп провайдерів має вирішальне значення у визначенні змісту програм, орієнтованих на розвиток галузевих і міжсекторальних партнерств та ініціатив, оскільки об'єднання їх зусиль збільшує можливості, які повинен реалізовувати регіон на шляху інноваційного розвитку (рис. 1).

Таким чином, інноваційна діяльність створює міцну базу для формування більш ефективної взаємодії та відносин між усіма провайдерами сталого регіонального розвитку і є основою для гармонізації та взаємозв'язку між економічними та соціальними інтересами регіональних угруповань. Переваги від цих відносин працюють на загальне соціально-економічне зростання нашої країни.

А. Гончаров підкреслює у [10] важливість для розвитку регіону високого рівня підприємницької й інноваційної активності, домінування кваліфікованих кадрів, відповідальної поведінки та ціннісно-культурної орієнтації суспільства.

Інтерес у цьому контексті представляє сталий розвиток територій шляхом залучення практик корпоративної соціальної відповідальності (КСВ), орієнтованих на співпрацю корпорацій з малим і середнім бізнесом (МСП).

Очевидно, що МСП мають значні переваги у сфері інновацій за рахунок відсутності жорсткої ієрархії, організованості та тиску, властивого всім великим компаніям. Малі форми підприємництва часто здатні створювати найбільш сприятливі з точки зору свободи творчості умови, які впливають на результат їх досягнень. Цей тезис підтверджує історія корпорацій Apple, Google, Facebook. Їх діяльність безпосередньо пов'язана зі сферою інновацій, і вони виростили з дрібних фірм.

Що стосується України, то сукупність її природно-ресурсного потенціалу, людського капіталу, матеріальної, технологічної, наукової та освітньої баз є сталим фундаментом для будівництва інноваційної моделі економічного зростання [11]. Країна має досить вигідне географічне положення, високоосвічену робочу силу, чималий внутрішній ринок і репутацію у сфері технологічних розробок.

Також не викликає сумнівів сучасна актуальність питання ефективності та результативності зусиль по розвитку підприємницької діяльності в контексті зацікавленості нашої держави в подальшій інтенсифікації процесів міжнародної торгівлі, що традиційно виступає як локомотив розвитку всієї національної економіки країни [12].

Рівень соціально-економічного розвитку будь-якої країни є наслідком реалізації її економічного й інноваційного потенціалу, і Україна все ще має по-

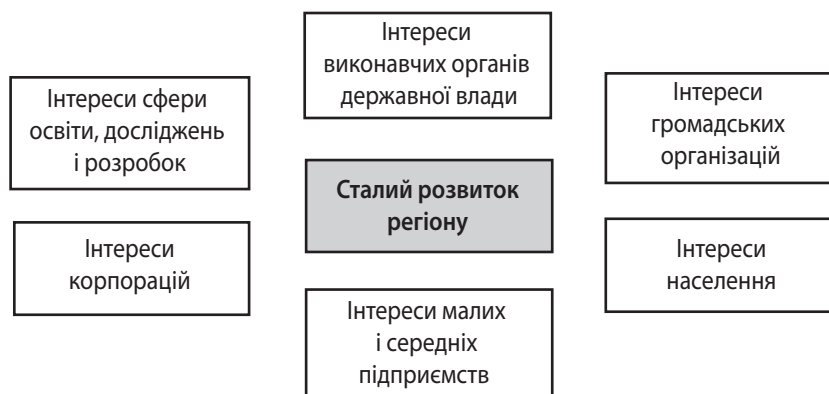

Рис. 1. Угрупування регіональних соціально-економічних інтересів у контексті сталого інноваційного розвитку регіону

Джерело: складено на основі [10; 11].

тужний інноваційний потенціал та міцну базу для науково-технічних розробок, досить високий для Європи загальний рівень освіченості, зокрема потужну технічну освіту. Українські розробники програмного забезпечення посідають 4 місце серед найкращих у Європі й 5 у світі.

Всесвітня організація інтелектуальної власності (WIPO), Cornell University і INSEAD, аналізуючи ключові глобальні тенденції інновацій, представили рейтинг інноваційної діяльності більш ніж 130 економік по всьому світу [13]. У «Глобальному інноваційному індексі – 2020» Україна займає 45 місце серед 131 економіки світу за рівнем їх інноваційної результативності (80 показників у 7 сферах). Очолюють рейтинг провідних країн-новаторів Швейцарія, Швеція та США. Україна знаходиться на 30 місці серед європейських країн після Греції та на другому місці у групі країн з доходом нижче середнього, маючи ВВП на душу населення 8533,5 дол. за паритетом купівельної спроможності (ПКС).

У рейтингу за субіндексом витрат інновацій на 2020 р. Україна займає 71 місце, поступаючись Польщі – 38, Литві – 36. При цьому, згідно з рейтингом субіндексу інноваційного виробництва за 2020 р., Україна займає 37 місце, випереджаючи Польщу і Литву – 40 і 42 місце відповідно. Укладачі звіту віднесли Україну до категорії країн, чий досягнення значно випереджають очікування. Розвиток інновацій у країні відбувається швидше, ніж зростає економіка.

За таких можливостей ще однією необхідною умовою економічного зростання стає наявність політичної волі та політичних установок на національному та регіональному рівні, що сприяють формуванню ефективної інноваційної політики. Україні потрібні коротко- та довгострокові стратегії розвитку, засновані на принципі заохочення основних рушійних сил інновацій.

Інноваційному процесу нарівні з підприємницьким ресурсом необхідна і висококваліфікована праця, що робить освітню політику та якість системи освіти важливою складовою в побудові інноваційної економіки.

Дослідження [14] звертає увагу на досить низький рівень інноваційної співпраці між підприємствами та науково-дослідними установами. За останні роки найбільшу активність у цьому напрямку проявили бізнес-структури ІТ-сектора, які через галузеву асоціацію ІТ-Ukraine підтримують навчальну діяльність, долучаються до вирішення проблемних питань у сфері освіти та вибудовуванні системних партнерських відносин з університетами різних регіонів [15].

Корисною виявилась ініціатива «Підприємницький університет», що впроваджена з 2020 р. Міністерством цифрової трансформації України спільно з Міністерством освіти і науки України, Українським фондом стартапів та YEP за підтримки Програми

USAID «Конкурентоспроможна економіка України». Вона має на меті створення підприємницьких університетів в Україні з потужною культурою підприємництва та стартап-інфраструктурою. Завдяки проекту навчальна дисципліна «Інноваційне підприємництво та управління стартап-проектами» інтегрована в навчальну програму бакалаврату або магістратури та запущена у 86 університетах України [16].

Однак державній інноваційній політиці України все ще не вистачає зосередженості на розвитку МСП як головних постачальників інновацій у національній інноваційній системі. Підприємницький розвиток в Україні значною мірою гальмує недостатньо розвинена інфраструктура, інституційні обмеження, низький рівень доходів, відсутність фінансів, відсутність забезпечення достатніх стимулів, що заохочують підприємства до інноваційного шляху розвитку.

Політика підтримки дедалі більше залежить від спроможності інновацій та інфраструктури підтримки бізнесу сприяти розвитку підприємництва, брати участь в ініціативах кластерів, створювати нові компанії, а також розвивати інноваційну культуру задля розвитку регіонів і територіальної наукоємної економіки [14].

Вибір пріоритетів формування ефективної державної та регіональної інноваційної політики повинен визначатися ключовими аспектами кращого забезпечення стимулів відтворення інновацій (рис. 2), впливаючи на які, шляхом інтеграції інноваційної політики з політикою розвитку МСП і КСВ, можна забезпечити розвиток складних регіональних, міжрегіональних і глобальних взаємозв'язків і мереж розширення імпульсу інноваційної динаміки в рамках ланцюжка створення вартості.

Узгодження політики в галузі науки, освіти, інтелектуальної власності й інновацій, підприємництва та корпоративної соціальної відповідальності може сприяти створенню конкурентоспроможної, стійкої економіки з високим рівнем зайнятості, доброзичливою та більш ефективною політикою створення нових фірм та інструментів підтримки МСП.

Різноманіття проблем і багатофакторність впливу на процеси інноваційного розвитку в Україні наведено в табл. 1.

Подолання економічного відставання України від розвинених країн світу багато в чому залежить від:

- ✦ здатності підприємницького середовища, що спирається на динамізм МСП, функціонувати в мінливих умовах, освоювати та творчо адаптувати міжнародні технологічні знання, доступ до яких також є не менш важливим для досягнення соціально-економічного й екологічного добробуту;
- ✦ здатності уряду забезпечити впровадження ефективних законодавчих ініціатив у сфері регіональної, інвестиційної та інноваційної

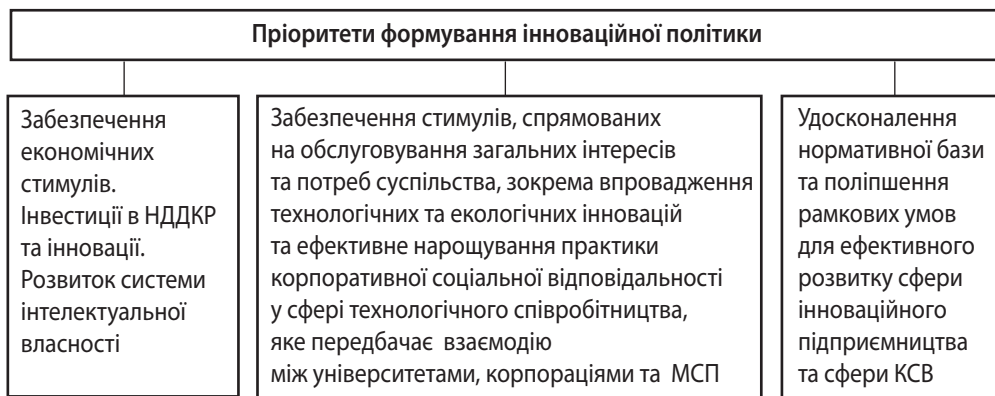

Рис. 2. Визначення пріоритетів формування національної та регіональної інноваційної політики

Таблиця 1

Фактори, що впливають на динаміку інноваційного підприємництва

Доступ до фінансів	Доступ до знань і технологій
Капітал критично важливий для створення та ведення бізнесу. Він включає доступ до боргового фінансування, венчурного капіталу, бізнес-ангелів та інших видів фінансування, а також варіанти виходу з ринку. Доступ до фінансів є ключовим фактором створення, виживання та зростання інноваційних підприємств, дозволяючи їм інвестувати в інноваційні проекти, підвищувати свою продуктивність, фінансувати своє зростання та задовольняти ринковий попит	Є необхідною умовою для інноваційного підприємництва та охоплює різні зв'язки між приватними, громадськими й академічними знаннями, які сприяють розвитку інноваційної підприємницької діяльності, технологічному співробітництву між фірмами, взаємодії університетів і промисловості, інвестицій в НДДКР та інновації, наявність розвинених інформаційних і комунікаційних систем і систем інтелектуальної власності
Доступ до ринків	Доступ до робочої сили
Ринкове середовище в контексті інноваційного підприємництва передбачає відкритий доступ до внутрішніх і зовнішніх ринків, питання регулювання конкуренції та державні закупівлі. Розвиток ринку та доступ до нього відіграють ключову роль в інноваційному підприємстві, оскільки ринкові можливості, в кінцевому підсумку, визначають можливості зростання бізнесу	Доступ до робочої сили для інноваційного підприємництва є важливим аспектом, який стосується умов придбання підприємцями такого ресурсу, як висококваліфікований людський капітал. Цей аспект відображає стан реалізації політики, що впливає на вартість найму та звільнення, наявність кваліфікованої робочої сили та міграцію
Підприємницькі здібності та культура	Нормативна база інноваційного підприємництва
Соціальна інфраструктура відіграє важливу роль у підтримці досвіду бізнесу, у розвитку ділових і підприємницьких навичок. Підприємницький ресурс визначається здатністю виявляти можливості, вести новий бізнес, стимулювати інновації, адаптуватися до мінливих обставин. Культура також може впливати на інноваційне підприємство, впливаючи, наприклад, на схильність людей ставати підприємцями	Регулювання нормативно-правової бази пов'язане з державними постановами та державною політикою у сфері інвестиційної та інноваційної діяльності. Усунення суперечностей у законодавстві стосовно інновацій, які впливають на створення та раннє зростання нових компаній. Регулювання адміністративних рамок входу на ринок і подальшого зростання, податкового режиму, правил банкрутства та ін.

діяльності, спрямованих на підтримку та розвиток інноваційного підприємництва.

ВИСНОВКИ

За результатами проведеного дослідження, визначено:

- ✦ угруповання регіональних соціально-економічних інтересів у контексті сталого інноваційного розвитку регіону;
- ✦ пріоритети формування національної та регіональної інноваційної політики;

✦ фактори, що впливають на динаміку інноваційного підприємництва.

Означені фактори є ключовим джерелом підприємницьких можливостей, необхідних для побудови інноваційної моделі розвитку.

Спираючись на те, що відповідальне ведення бізнесу здатне прискорити соціально-економічний розвиток через підвищення потенціалу робочої сили й участь у підтримці інноваційного підприємництва, доцільною є інтеграція інноваційної політики з політикою розвитку МСП і КСВ, з метою забезпечен-

ня розвитку складних регіональних, міжрегіональних і глобальних взаємозв'язків та мереж створення вартості. Через це виникає необхідність постійного вдосконалення системи формування та реалізації державних і регіональних пріоритетів у сфері регулювання науки, інвестиційної, інноваційної, підприємницької та КСВ діяльності з метою подальшого економічного розвитку та досягнення більшої економічної та соціальної вигоди, відповідно до реалізації принципів сталого розвитку. ■

ЛІТЕРАТУРА

1. Fagerberg J., Feldman M., Shorlec M. 2011. Technological Dynamics and Social Capability: U. S. States and European Nations. *Journal of Economic Geography*. 2014. Vol. 4. Iss. 2. P. 313–337. DOI: <https://doi.org/10.1093/jeg/lbt026>
2. Crudu R. The Role of Innovative Entrepreneurship in the Economic Development of EU Member Countries. *Journal of Entrepreneurship, Management and Innovation*. 2019. Vol. 15. Iss. 1. P. 35–60. DOI: <https://doi.org/10.7341/20191512>
3. Berawi M. A. The Role of Industry 4.0 in Achieving Sustainable Development Goals. *International Journal of Technology*. 2019. Vol. 10. No. 4. P. 644–647. DOI: <https://doi.org/10.14716/ijtech.v10i4.3341>
4. Хандій О. О., Крамчанінова М. Д., Ледовська А. І. Інтелектуальна праця як інструмент забезпечення досягнення Цілей сталого розвитку. *Бізнес Інформ*. 2021. № 1. С. 217–223. DOI: <https://doi.org/10.32983/2222-4459-2021-1-217-223>
5. Szabo Z. K., Herman E. Innovative Entrepreneurship for Economic Development in EU. *Procedia Economics and Finance*. 2012. Vol. 3. P. 268–275. DOI: [https://doi.org/10.1016/S2212-5671\(12\)00151-7](https://doi.org/10.1016/S2212-5671(12)00151-7)
6. Fostering. Innovative. Entrepreneurship: Challenges and Policy Options / United Nations Economic Commission for Europe. New York and Geneva, 2012. 82 p. URL: <https://unece.org/fileadmin/DAM/ceci/publications/fie.pdf>
7. Europe 2020 strategy. Involvement of the EESC / European Economic and Social Committee. URL: <https://www.eesc.europa.eu/sites/default/files/resources/docs/qe-01-14-110-en-c.pdf>
8. ПРООН в Україні. Глобальні Цілі сталого розвитку 2015–2030. URL: <https://www.ua.undp.org/content/ukraine/uk/home/sustainable-development-goals.html>
9. WIPO and the Sustainable Development Goals. Innovation driving human progress. URL: <https://www.wipo.int/publications/en/details.jsp?id=4354>
10. Гончаров А. Ю. Концепция управления сбалансированным развитием региона. *Вестник Воронежского государственного университета. Серия «Экономика и управление»*. 2015. № 4. С. 70–74. URL: <http://www.vestnik.vsu.ru/pdf/econ/2015/04/2015-04-11.pdf>
11. UNDP Ukraine. Industry, innovation and infrastructure. URL: <https://www.ua.undp.org/content/ukraine/en/home/sustainable-development-goals/goal-9-industry-innovation-and-infrastructure.html>

12. Хандій О. О., Крамчанінова М. Д. Стратегічні напрями забезпечення економічного розвитку у сфері торговельних можливостей України на світових ринках. *Економічний вісник Донбасу*. 2021. № 1. С. 111–117. DOI: [10.12958/1817-3772-2021-1\(63\)-154-161](https://doi.org/10.12958/1817-3772-2021-1(63)-154-161)
13. The Global Innovation Index 2020. URL: https://www.wipo.int/edocs/pubdocs/en/wipo_pub_gii_2020.pdf
14. Інноваційна політика: європейський досвід і рекомендації для України. Том 3. Інновації в Україні: пропозиції до політичних заходів. Київ : Фенікс, 2011. 76 с. URL: https://kneu.edu.ua/userfiles/our_partners/gudrun/3_UA.pdf
15. Освітній та КСВ напрямки / IT Ukraine Association. URL: <https://itukraine.org.ua/edu-csr-komyuniti.html>
16. Міністерство та Комітет цифрової трансформації України. Новини. URL: <https://thedigital.gov.ua/news/iniatsiava-mintsifri-ta-yep-pidpriemnitkiy-universitet-stala-odnieyu-z-naykorisnishikh-u-vishakh>

REFERENCES

- Berawi, M. A. "The Role of Industry 4.0 in Achieving Sustainable Development Goals". *International Journal of Technology*, vol. 10, no. 4 (2019): 644-647. DOI: <https://doi.org/10.14716/ijtech.v10i4.3341>
- Crudu, R. "The Role of Innovative Entrepreneurship in the Economic Development of EU Member Countries". *Journal of Entrepreneurship, Management and Innovation*, vol. 15, no. 1 (2019): 35-60. DOI: <https://doi.org/10.7341/20191512>
- "Europe 2020 strategy. Involvement of the EESC". European Economic and Social Committee. <https://www.eesc.europa.eu/sites/default/files/resources/docs/qe-01-14-110-en-c.pdf>
- "Fostering. Innovative. Entrepreneurship: Challenges and Policy Options". United Nations Economic Commission for Europe. New York and Geneva, 2012. <https://unece.org/fileadmin/DAM/ceci/publications/fie.pdf>
- Fagerberg, J., Feldman, M., and Shorlec, M. "Technological Dynamics and Social Capability: U. S. States and European Nations". *Journal of Economic Geography*, vol. 4, no. 2 (2014): 313-337. DOI: <https://doi.org/10.1093/jeg/lbt026>
- Goncharov, A. Yu. "Kontseptsiya upravleniya sbalansirovannym razvitiyem regiona" [The Concept of Managing the Balanced Development of the Region]. *Vestnik Voronezhskogo gosudarstvennogo universiteta. Seriya «Ekonomika i upravleniye»*, no. 4 (2015): 70-74. <http://www.vestnik.vsu.ru/pdf/econ/2015/04/2015-04-11.pdf>
- "Innovatsiina polityka: yevropeyskiy dosvid i rekomendatsii dlia Ukrainy. Tom 3. Innovatsii v Ukraini: propozyzii do politychnykh zakhodiv" [Innovation Policy: European Experience and Recommendations for Ukraine. Vol. 3. Innovations in Ukraine: Proposals for Policy Measures]. Kyiv : Feniks, 2011. https://kneu.edu.ua/userfiles/our_partners/gudrun/3_UA.pdf
- Khandii, O. O., and Kramchaninova, M. D. "Stratehichni napriamy zabezpechennia ekonomichnoho rozvytku u sferi torhovelykh mozhlyvostei Ukrainy na svi-tovykh rynkakh" [Strategic Focuses for Sustainable Economic Development in the Context of Ukraine's Commercial Opportunities on Global Market]. *Eko-*

nomichniy visnyk Donbasu, no. 1 (2021): 111-117.
DOI: 10.12958/1817-3772-2021-1(63)-154-161
Khandii, O. O., Kramchaninova, M. D., and Liedovska, A. I.
"Intelektualna pratsia yak instrument zabezpechen-
nia dosiahnennia Tsilei staloho rozvytku" [Intellectual
Work as an Instrument to Ensure the Achievement of
the Sustainable Development Goals]. *Biznes Inform*,
no. 1 (2021): 217-223.
DOI: <https://doi.org/10.32983/2222-4459-2021-1-217-223>
"Ministerstvo ta Komitet tsyfrovoy transformatsii Ukrainy.
Novyny" [Ministry and Committee for Digital Trans-
formation of Ukraine. News]. <https://thedigital.gov.ua/news/initsiativa-mintsifri-ta-yep-pidpriemniyskiy-universitet-stala-odnieyu-z-naykorisnishikh-u-vishakh-Osvitnii-ta-KSV-napriamky> [Educational and CSR Areas].
IT Ukraine Association. <https://itukraine.org.ua/edu-csr-komyuniti.html>

"PROON v Ukraini. Hlobalni Tsili staloho rozvytku 2015-2030" [UNDP in Ukraine. Global Sustainable Development Goals 2015-2030]. <https://www.ua.undp.org/content/ukraine/uk/home/sustainable-development-goals.html>
Szabo, Z. K., and Herman, E. "Innovative Entrepreneurship for Economic Development in EU". *Procedia Economics and Finance*, vol. 3 (2012): 268-275.
DOI: [https://doi.org/10.1016/S2212-5671\(12\)00151-7](https://doi.org/10.1016/S2212-5671(12)00151-7)
The Global Innovation Index 2020. https://www.wipo.int/edocs/pubdocs/en/wipo_pub_gii_2020.pdf
"UNDP Ukraine. Industry, innovation and infrastructure". <https://www.ua.undp.org/content/ukraine/en/home/sustainable-development-goals/goal-9-industry-innovation-and-infrastructure.html>
"WIPO and the Sustainable Development Goals. Innovation driving human progress". <https://www.wipo.int/publications/en/details.jsp?id=4354>

УДК 338.242.4
JEL: K20; L26; L53; M21
DOI: <https://doi.org/10.32983/2222-4459-2021-11-281-286>

ТЕОРІЯ ТА ПРАКТИКА ВИБОРУ ПЕРСПЕКТИВНИХ НАПРЯМІВ РОЗВИТКУ МАЛОГО БІЗНЕСУ В УКРАЇНІ ТА СВІТІ

©2021 КРАСНОНОСОВА О. М., ПОНОМАРЕНКО Є. В., ХАРЧЕНКО Р. В.

УДК 338.242.4
JEL: K20; L26; L53; M21

Красноносова О. М., Пономаренко Є. В., Харченко Р. В. Теорія та практика вибору перспективних напрямів розвитку малого бізнесу в Україні та світі

Метою статті є теоретичне узагальнення форм, методів та інструментарію вибору перспективних напрямів розвитку малого бізнесу в Україні. На теперішній час існує значна кількість наукових доробок щодо формування виваженої державної політики з питань державного регулювання розвитку малого бізнесу в Україні. Правові засади державного регулювання діяльності суб'єктів підприємництва, які мають на меті отримання прибутку, визначені Законом України «Про господарські товариства». Узагальнення теоретичних напрацювань вітчизняних і закордонних вчених щодо вибору методів визначення поточного стану та перспектив розвитку представників малого бізнесу дозволило виокремити найбільш поширені підходи до вирішення цього питання. Більшість фахівців схильється до твердження про необхідність проведення комплексної оцінки стану суб'єктів малого бізнесу як у країні в цілому, так і по її адміністративних територіях. До найбільш поширених прийомів слід віднести: проведення аналізу статистичних показників стану малого бізнесу та їх динаміки за визначений період; порівняльний аналіз стану розвитку малого бізнесу за видами економічної діяльності як по територіях у межах країни, так і по країнах світу; складання SWOT-аналізу із визначенням сильних і слабких сторін, а також зовнішніх можливостей і загроз малого бізнесу; розрахунки інтегрального показника рівня із використанням таксономічного аналізу та методу ранжирування об'єктів дослідження; складання класифікації рівнів розвитку представників малого бізнесу на основі результатів кластерного аналізу. Недоліками перелічених підходів є те, що при їх розрахунку не враховується значущість окремих показників інтегральної оцінки, тобто ці методи нездатні дати чітких відповідей на питання пошуку перспективних напрямів розвитку сфери малого бізнесу. Також зазначені вище методи не відбивають територіальної специфіки розвитку певних видів економічної діяльності з огляду на представників малого бізнесу та їх ролі й місця в тій чи іншій галузі в часовому розрізі за роками. Усе перелічене створило підґрунтя для пошуку нового інструментарію вибору перспективних напрямів розвитку малого бізнесу в Україні.

Ключові слова: малий бізнес, державне стимулювання розвитку малого бізнесу, методи вибору перспективних напрямів розвитку малого бізнесу, інструментарій державного стимулювання.

Бібл.: 10.

Красноносова Олена Миколаївна – кандидат економічних наук, доцент, старший науковий співробітник відділу макроекономічної політики та регіонального розвитку, Науково-дослідний центр індустріальних проблем розвитку НАН України (пров. Інженерний, 1а, 2 пов., Харків, 61166, Україна)

E-mail: krasnonosova@gmail.com

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-0863-3705>

Researcher ID: <https://publons.com/researcher/1890821/olena-m-krasnonosova/>

Пономаренко Євген Володимирович – кандидат економічних наук, доцент, старший науковий співробітник, Науково-дослідний центр індустріальних проблем розвитку НАН України (пров. Інженерний, 1а, 2 пов., Харків, 61166, Україна)

Харченко Руслан Валерійович – молодший науковий співробітник відділу промислової політики та енергетичної безпеки, Науково-дослідний центр індустріальних проблем розвитку НАН України (пров. Інженерний, 1а, 2 пов., Харків, 61166, Україна)

E-mail: stratos0911@gmail.com